Rok 11. Warszawa, dnia 30 kwietnia 1935 r. Nr. 8

OSZCZĘDNOŚĆ

DWUTYGODNIK POŚWIĘCONY SPRAWIE ORGANIZACJI OSZCZĘDNOŚCI W POLSCE

ORGAN ZWIĄZKU KOMUNALNYCH KAS OSZCZĘDNOŚCI W WARSZAWIE

Prenumerata z przesyłką pocztową wynosi:

Rocznie	zł. 28.—
Półrocznie	„ 14.—
Kwartalnie	„ 7.—
Miesięcznie	„ 3.—
Cena Nr. pojedyńcz. .	„ 1.40

REDAKCJA I ADMINISTRACJA:
Warszawa, ul. Ś-to Krzyska 13.
Konto czekowe w P. K. O. Nr. 1520.
Nakład i wydawnictwo „Samorządowego Instytutu Wydawniczego" Sp. z ogr. odp. w Warszawie, ul. Ś-to Krzyska Nr. 13 — Telef. 5-92-63.

Rękopisów nadesłanych redakcja nie zwraca.
Przedruk dozwolony za podaniem źródła

CENY OGŁOSZEŃ
Strona w tekście: 300 zł., 1|2 str. 150 zł., 1|4 strony 75 zł. Poza tekstem za stronę 200 zł., 1|2 str. 100 zł., 1|4 str. 50 zł.
Dla Komunalnych Kas Oszczędności bilanse i tabl. (dostarc. bezpośrednio do adminl.) za str. 70 zł., 1|2 str. 35 zł., 1|4 str. 20 zł.

Zwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonarjuszów

POLSKIEGO BANKU KOMUNALNEGO, Spółka Akcyjna,

odbędzie się w sobotę dnia 11 maja 1935 roku o godzinie 13-ej, w lokalu Banku w Warszawie (Plac Napoleona 7), z następującym porządkiem obrad:

I. Zagajenie i Wybór Prezydjum.

II. Sprawozdanie za rok 1934:

a) sprawozdanie Zarządu, bilans, rachunek zysków i strat oraz podział zysków,
b) sprawozdanie i wnioski Komisji Rewizyjnej,
c) sprawozdanie i wnioski Rady Nadzorczej.

III. Budżet na rok 1935.

IV. Wnioski zgłoszone zgodnie z § 47 Statutu.

V. Wybory: a) 4-ch członków Rady Nadzorczej,
b) 5-ciu członków Komisji Rewizyjnej.

Walne Zgromadzenie zwołane na dzień 11 maja r. b., będzie ważne bez względu na ilość obecnych na Zebraniu delegatów akcjonarjuszów i ilość reprezentowanych przez nich akcyj (§ 48 Statutu).

Każdy akcjonarjusz, który jest zapisany do księgi akcyjnej przynajmniej na 7 dni przed terminem Zgromadzenia, może uczestniczyć na Walnem Zgromadzeniu **w osobie upoważnionego do tego na piśmie delegata, wyznaczonego z pośród członków swego organu wykonawczego (§ 51 Statutu).**

Upoważnienie dla delegata, stwierdzające, że jest on członkiem organu wykonawczego i posiada prawo reprezentowania i głosowania w imieniu akcjonarjusza, winno być zaopatrzone pieczęcią i podpisami, jak dla zobowiązań oraz opłacone stemplem w kwocie nominalnej zł. 5.—. Upoważnienie to uprasza się nadesłać do Banku do dnia 7 maja r. b.

Wniosków o uzupełnienie — zgodnie z § 47 Statutu — porządku obrad nie zgłoszono.

ZARZĄD.

Nowe prawo o instytucjach kredytowych w Niemczech

(Dokończenie).

2. Płynność i bezpieczeństwo operacyj.

Ustawa zawiera szereg przepisów oraz definjuje pewne pojęcia, celem zabezpieczenia należytej płynności instytucyj kredytowych. Przedewszystkiem ustalone zostało pojęcie ogólnej sumy zobowiązań instytucji kredytowej, gwarancyjnego kapitału własnego i rezerw gotówkowych.

Ogólna suma zobowiązań instytucji kredytowej składa się z wkładów zwykłych, wkładów oszczędnościowych, wkładów na rachunkach bieżących, z wykorzystanych kredytów redyskontowych, zobowiązań wekslowych zarówno z tytułu akceptów, jak i wystawienia weksli własnych i ciągnionych, a nadto — zależnie od decyzji Urzędu Nadzorczego — również z zobowiązań nostro i zobowiązań z tytułu przyjętych gwarancyj. Ogólna suma tych zobowiązań, po potrąceniu płynnych środków I i II stopnia, nie może przewyższać pewnej określonej przez Urząd Nadzorczy wielokrotności kapitałów własnych (bez rezerw specjalnych). Dolną granicę tego stosunku ustawa określiła na 5-ciokrotną wysokość kapitałów własnych, z tem że Urząd Nadzorczy może dla pewnych kategoryj instytucyj granicę tę podwyższyć.

Jako kapitały własne gwarancyjne instytucji kredytowej należy uważać:

a) w przedsiębiorstwach jednoosobowych i spółkach osobistych bez własnej osobowości prawnej (spółki jawne i komandytowe) — kapitał obrotowy przedsiębiorstwa oraz majątek własny spólników odpowiedzialnych osobiście;

b) w przedsiębiorstwach, posiadających osobowość prawną, w których spólnicy nie odpowiadają osobiście (spółki akcyjne, komandytowo - akcyjne, z ograniczoną odpowiedzialnością) — wpłacony kapitał wraz z wykazanemi bilansowo rezerwami;

c) w spółdzielniach zarejestrowanych — udziały członkowskie i wykazane rezerwy bilansowe wraz z dodatkową odpowiedzialnością udziałowców;

d) w instytucjach kredytowych prawa publicznego — dotacja na kapitał zakładowy i wykazane w bilansie rezerwy.

Do rezerw nie zalicza się rezerw nadzwyczajnych, rezerw ukrytych, rezerw na delcredere oraz wszelkiego rodzaju zwrotów (Rückstellungen). Z rezerw należy w każdym przypadku potrącić powstałe straty. Dla obliczeń miarodajny jest ostatni bilans zestawiony na koniec roku operacyjnego.

Aby mieć możność dokonania w każdym czasie nagłych wypłat na żądanie klientów, instytucje kredytowe zobowiązane są do utrzymywania rezerw gotówkowych. Na rezerwy te (płynne środki I-go stopnia) w/g ustawy składają się: kasa i rachunki w Banku Rzeszy i urzędach czekowych Administracji Poczt. Wysokość rezerw gotówkowych określi Urząd Nadzorczy w stosunku procentowym do ogólnej sumy zobowiązań. Stosunek ten może być ustalony różnie dla poszczególnych rodzajów instytucyj kredytowych, w żadnym jednak razie nie może przekraczać 10% sumy zobowiązań. Dla ilustracji warto zaznaczyć, że według materjałów Komisji Ankietowej pokrycie zobowiązań we wszystkich bankach kredytowych gotówką wynosiło w końcu 1913 roku 7.3%, a w końcu 1932 roku tylko 4%. Tak więc ustawa przewiduje znaczne zwiększenie płynności gotówkowej.

Ponadto instytucje kredytowe obowiązane są do utrzymywania pewnej części wszystkich swych zobowiązań, którą ustali procentowo Urząd Nadzorczy, w wekslach handlowych z terminem do 90-ciu dni i papierach wartościowych, dopuszczonych do lombardu w Banku Rzeszy (środki płynne II-go stopnia). Stosunek procentowy środków II-go stopnia do ogólnej sumy zobowiązań nie może w żadnym razie być ustalony wyżej, niż na 30%.

Urząd ustali również stosunek posiadanych akcyj, kuksów, udziałów górniczych oraz obligacyj niedopuszczonych na giełdy niemieckie do ogółu zobowiązań (bez wkładów oszczędnościowych). Stosunek procentowy w żadnym razie nie może być ustalony niżej, niż na 5%. Wreszcie ustawa postanawia, że lokaty instytucji kredytowej w gruntach, budynkach i stałych udziałach nie mogą w sumie bilansowej przewyższać sumy kapitałów własnych instytucji. Należy zaznaczyć, że Komisarz Rzeszy może zwolnić poszczególne instytucje od przestrzegania norm powyższych; jeśli jednak jakaś instytucja nie zastosuje się do tych norm, Komisarz może zarządzić ograniczenie wypłaty dywidendy względnie wydzielenie zysków.

Dla zabezpieczenia płynności i bezpieczeństwa operacyj służą również ograniczenia kredytowe, wprowadzone ustawą. I tak suma kredytów, udzielonych przez daną instytucję jednej i tej samej osobie, nie może przewyższać określonego przez Urząd Nadzorczy procentu w stosunku do kapitału własnego instytucji. Przekroczenie ustalonej granicy wymaga zgody wszystkich kierowników instytucji, która musi o tem donieść obowiązkowo Komisarzowi Rzeszy. Za tego samego kredytobiorcę uważa się również przedsiębiorstwa od kredytobiorcy zależne, lub od których on sam zależy. Do sumy kredytów zalicza się również udziały instytucji kredytowej w przedsiębiorstwie kredytobiorcy. Powyższe przepisy ograniczające nie mają zastosowania do kredytów, udzielanych państwu i przez państwo poręczonych.

Jeżeli jakaś osoba zaciąga niezabezpieczony kredyt, przekraczający w sumie 5.000 Rm., to instytucja udzielająca kredytu winna żądać od niej ujawnienia całokształtu jej stosunków majątkowych lub zezwolenia na wgląd do jej bilansów.

Udzielanie kredytów członkom dyrekcji, rady nadzorczej i zarządu oraz urzędnikom instytucji kredytowej, ich krewnym oraz kierownikom i urzędnikom przedsiębiorstw od instytucji zależnych, wymaga jednomyślnej zgody wszystkich kierowników in-

stytucji oraz zgody rady nadzorczej i zarządu. Narówni z udzieleniem kredytu traktuje się nadzwyczajne zasiłki i remuneracje. Natomiast wolno bez zastrzeżeń udzielać kredytów i zaliczek urzędnikom i pracownikom instytucji do wysokości 1-miesięcznej pensji.

Udziały kierowników instytucji w zyskach tej instytucji nie mogą być im wypłacane w całości, lecz pewna ich część, procentowo oznaczona przez Urząd Nadzorczy, ma być przelewana na specjalny fundusz, służący instytucji jako kaucja, zabezpieczająca pretensje instytucji do danego kierownika. Odpis na fundusz nie może jednak wynosić więcej, niż połowę udziału w zysku.

Ustawa nadała szerokie uprawnienia Urzędowi Nadzorczemu do wydawania przepisów, regulujących obrót bezgotówkowy, zwłaszcza a) między poszczególnemi instytucjami i ich związkami i b) między różnemi instytucjami kredytowemi i ich oddziałami i agencjami. Urząd Nadzorczy może również ustalić, w jakiej mierze obroty bezgotówkowe mają się dokonywać za pośrednictwem Banku Rzeszy i jego izb rozrachunkowych, a w jakiej mierze przez urzędy pocztowe. Wreszcie Urząd może nakładać specjalne opłaty w obrocie bezgotówkowym, w takich jednakże rozmiarach, by nie hamowały rozwoju obrotów bezgotówkowych. Zakładanie urządzeń obrotu bezgotówkowego wymaga zezwolenia Komisarza Rzeszy (por. wyżej).

Osobny rozdział (art. 22 — 27) poświęca ustawa operacjom oszczędnościowym, przyczem postanowienia te mają na celu z jednej strony ochronę oszczędzającej publiczności, a z drugiej — skierowanie oszczędności do lokat, odpowiadających ich przeznaczeniu. Wkładami oszczędnościowemi w myśl ustawy są „wkłady pieniężne na rachunkach, których celem nie są funkcje płatnicze, lecz lokata i które wyróżniają się od innych wystawieniem książeczki". Wypłata wkładów oszczędnościowych może nastąpić tylko za przedłożeniem książeczki oszczędnościowej; w razie całkowitej wypłaty wkładu musi nastąpić zwrot książeczki. Wkładami oszczędnościowemi nie wolno dysponować za pomocą przekazu, jak również niedopuszczalne jest honorowanie czeku za obciążeniem wkładu oszczędnościowego. Podobnie nie wolno wystawiać książeczek bez efektywnej wpłaty wkładu, jak również wpisywać do książeczki sum, pochodzących z udzielonego właśnie przez instytucję kredytu. W książeczce na widocznem miejscu należy zamieścić stopę procentową i jej zmiany.

Istotną jednak zmianą jest przepis, stanowiący, że wypłaty wkładów bez wypowiedzenia instytucja kredytowa nie może uskuteczniać na sumę wyższą, niż 300 Rm. na jedną książeczkę w ciągu miesiąca. Wypłata kwoty wyższej wymaga wypowiedzenia. Wypłaty uskutecznione przed terminem uważa się za zaliczki i pobiera się od nich odpowiedni procent. Ze strony Kas wyraża się obawę, że zmiana w dotychczasowej praktyce wypłat może wzbudzić niepokój wśród publiczności. (Dotychczas wypłaty ponad 300 Rm. mogły, lecz nie musiały, być wypowiadane).

Od wkładów oszczędnościowych wolno płacić tylko procenty, ustalone przez odnośną organizację centralną za zgodą Komisarza Rzeszy. Oprocentowanie wkładów oszczędnościowych przy wpłacie, dokonanej przed 15-tym, zaczyna się z dniem 1-go następnego miesiąca, przy wpłacie dokonanej w drugiej połowie miesiąca — z dniem 15-go następnego miesiąca i biegnie aż do dnia wypłaty.

Instytucje kredytowe, przyjmujące wkłady oszczędnościowe, obowiązane są do oddzielnego księgowania obrotów oszczędnościowych (przyjmowanie wkładów i ich lokowanie), do wyodrębniania ich w bilansach i sprawozdaniach oraz do uwidoczniania w zamknięciach rocznych wszystkich kosztów operacyj oszczędnościowych. Wyodrębnianie rachunkowe wkładów oszczędnościowych wywoła niewątpliwie duże trudności we wszystkich instytucjach kredytowych, gdyż wiele spraw nie zostało tu jeszcze wyjaśnionych.

Fundusze, pochodzące z wkładów oszczędnościowych, muszą być administrowane oddzielnie. Urząd Nadzorczy wyda specjalne przepisy o sposobie lokowania wkładów oszczędnościowych, mając na względzie zarówno ich bezpieczeństwo, jak i płynność.

Ostatni artykuł tegoż rozdziału przewiduje, że fabryczne kasy oszczędności zostaną rozwiązane najpóźniej do 31 grudnia 1940 r.

3. Odpowiedzialność karna.

Ustawa zawiera również surowe przepisy karne. W razie niestosowania się do postanowień ustawy i decyzyj przez siebie wydanych, Komisarz ma prawo stosowania bezpośredniego przymusu lub nakładania kar pieniężnych do 100.000 Rm. Kto prowadzi operacje kredytowe, nie mając koncesji lub też nie przerywa ich prowadzenia mimo zakazu, podlega karze więzienia do 1 roku lub karze pieniężnej lub wreszcie obu tym karom łącznie, jednakże tylko na wniosek Komisarza Rzeszy. Takiej samej karze podlega, kto przedstawia osobom urzędowym fałszywe dane, narusza obowiązek tajemnicy urzędowej lub też świadomie rozszerza nieprawdziwe wieści, zdolne poderwać zaufanie do instytucji kredytowej, lub kto z rozmysłem przedstawia instytucji kredytowej nieprawdziwe bilanse, rachunki zysków i strat lub sprawozdania o swym stanie majątkowym, celem uzyskania większego kredytu lub dogodniejszych warunków kredytowych.

*
* *

Myślą przewodnią wyżej przedstawionej ustawy jest zasada narodowo - socjalistyczna, że państwo powinno wszelkiemi środkami ingerować w życie gospodarcze i regulować jego rozwój w sposób, odpowiadający najlepiej interesom publicznym i państwowym. To też zgodnie z tą zasadą charakterystyczną cechą ustawy jest ramowość norm i elastyczność rygorów, stanowiące podstawę dla działalności organów nadzoru państwowego, w zakresie gdzieindziej niespotykanym. Ukoronowaniem tego systemu są przepisy końcowe ustawy, które jeszcze bardziej wzmacniają władzę Urzędu Nadzorczego w okresie

przejściowym. Mianowicie Urząd ten ma prawo do 31 grudnia 1935 r. zawieszać działalność istniejących instytucyj kredytowych, jeśli nawet brak ustawowych warunków do wydania zakazu.

W ten sposób dalsze istnienie instytucyj kredytowych w Niemczech zależy wyłącznie od swobodnego uznania Urzędu Nadzorczego.

B. Obszyński.

Działalność w 1934 r. Komunalnych Kas oszczędności woj. zachodnich

Rok 1934 przynosi dalszy rozwój K. K. O. woj. zachodnich. Zwiększenie płynności rynku kapitałowego, wyrażające się wzrostem wkładów, pomimo redukcji stopy procentowej, i zwyżką kursów papierów wartościowych oraz potanienie pieniądza, stwarzały pomyślne warunki pracy również dla K. K. O. Działalność Kas woj. zachodnich charakteryzowały „pewne znamiona konsolidacji", co podkreśla sprawozdanie Komunalnego Związku Kredytowego w Poznaniu [1]).

Na terenie woj. zachodnich (poznańskie i pomorskie) liczba Kas w ciągu 1934 r. zmniejszyła się do 114, skutkiem przejęcia 3 Kas przez inne Kasy [2]). Z tej liczby 111 Kas należało do członków Komunalnego Związku Kredytowego w Poznaniu, zaś tylko 3 Kasy były niezrzeszone. Od roku 1931 na terenie woj. zachodnich daje się zauważyć zmniejszanie się liczby Kas, powodowane likwidacją niektórych powiatów. Na koniec roku 1934 stan Kas pod względem terytorjalnego rozmieszczenia przedstawiał się następująco:

RODZAJ KAS	Woj. Poznańskie	Woj. Pomorskie	Razem
K. K. O. powiatów	27	47	74
K. K. O. miast	16	24	40
Ogółem .	43	71	114

Kontrolę nad Kasami sprawował Komunalny Związek Kredytowy w Poznaniu, zrzeszający miasta i powiaty Wielkopolski i Pomorza w liczbie : 43 powiatów i 111 gmin miejskich. Związek przeprowadził w ciągu roku sprawozdawczego 61 gruntownych rewizyj Kas, 6 rewizyj w oddziałach Kas i 12 lustracyj, mających za przedmiot sprawdzanie bilansów, zbadanie specjalnych operacyj i t. p. Ogółem na czynności rewizyjne poświęcono w roku 1934 — 998 dni rewizyjnych. Niezależnie od rewizyj Związek sprawował kontrolę nad wysokością odsetek i t. p., wykonywał prace instrukcyjne, współpracował z władzami i reprezentował zrzeszone Kasy przed władzami państwowemi i na terenie Związku Związków K. K. O. Do ważniejszych wydarzeń na terenie Związku należał w 1934 r. zjazd przedstawicieli K. K. O. w Toruniu oraz zorganizowanie kursu dokształcającego dla 30 urzędników Kas.

Działalność K. K. O. woj. poznańskiego i pomorskiego kształtowała się w roku sprawozdawczym w warunkach naogół trudnych. Najważniejszemi wynikami działalności były: dalszy wzrost wkładów, oparcie działalności przedewszystkiem na kapitale wkładowym i własnym, a co zatem idzie dalsza eliminacja z działalności kredytowej Kas kapitałów pożyczonych od banków w formie lokat lub redyskonta, uporządkowanie kredytów oraz dalsze zwiększenie płynności i wypłacalności.

Wzrost wkładów dotyczy przedewszystkiem wkładów osób fizycznych i firm prywatnych. Jednocześnie ze wzrostem sumy daje się zauważyć znaczny przyrost liczby książeczek oszczędnościowych. Na ultimo 1933 r. czynnych było 377.979 książeczek oszczędnościowych, na koniec 1934 r. — 407.572. W związku z tem przeciętna suma wkładów na jedną książeczkę obniża się z 344 zł. w 1933 r. do 327 zł. w 1934 r. To rozszerzanie zasięgu działania Kas jest zjawiskiem wspólnem dla terenu całego Państwa.

Ruch wkładów w K. K. O. województw poznańskiego i pomorskiego ilustruje poniższe zestawienie:

Wkładcy	31.XII.1932	31.XII.1933	31.XII.1934
Osoby prawa publicznego . . .	15.601.468	14.061.355	13.693.795
Osoby fizyczne i firmy prywatne . .	106.430.759	113.637.666	116.969.717
Rachunki czekowe .	2.388.835	2.389.526	2.678.884
R-ki bież. osób prawa publicznego .	3.282.536	2.820.095	3.550.490
R-ki bież. osób fizycznych i firm prywatnych . .	6.014.357	6.179.823	6.325.243
Razem .	133.717.955	139.088.465	143.218.129

Ruch wkładów oszczędnościowych w zależności od terminu wypowiedzenia wykazuje znaczny wzrost wkładów natychmiast płatnych i za dłuższem wypowiedzeniem (ponad 3 miesięczne), natomiast spadek

1) Komunalny Związek Kredytowy — Poznań — Sprawozdanie z czynności w roku 1934.

2) K. K. O. b. pow. odolanowskiego przez K. K. O. pow. ostrowskiego, K. K. O. b. pow. pleszewskiego przez K. K. O. pow. jarocińskiego i K. K. O. m. Wielenia przez K. K. O. pow. czarnkowskiego.

wkładów za wypowiedzeniem od 1 — 3 miesięcy. Z ogólnej sumy wkładów przypada na wkłady: natychmiast płatne — zł. 47.506.712, za wypowiedzeniem od 1 do 3 miesięcy zł. 51.144.596, ponad 3 miesiące — zł. 34.691.088 i salda r-ków bieżących zł. 9.875.733. Redukcje oprocentowania nie wpłynęły ujemnie na wzrost wkładów.

Przyrost wkładów i poprawa sytuacji finansowej Kas wpłynęła bardzo wydatnie na zmniejszenie ich zobowiązań z tytułu wykorzystanych kredytów redyskontowych i kredytów bezpośrednich w instytucjach finansowych. Wynikiem dążenia do traktowania kredytów bankowych i redyskontowych jako rezerwy płynności jest stałe zmniejszanie się tego rodzaju zobowiązań K. K. O. I tak, kiedy w 1932 r. stan zobowiązań Kas z tytułu zaciągniętych przez nie kredytów wynosił zł. 43.594.656, w roku 1933 już zł. 39.217.205, zaś w 1934 — zł. 35.780.683. Sprawozdanie podkreśla, że „cyfry te stanowią wymowne świadectwo przezornej polityki finansowej K. K. O., zmierzającej do zapewnienia należytego poziomu wypłacalności i oparcia ich działalności, o ile możliwe, przedewszystkiem na kapitałach własnych i wkładach oszczędnościowych“.

Wzrost wypłacalności i płynności zaznacza się w K. K. O. woj. zachodnich dość wyraźnie. Wzrost pogotowia płatniczego w stosunku do natychmiast płatnych zobowiązań wynosił w ostatniem trzechleciu: 1932 r. — 15,9%, 1933 r. — 20,2% i 1934 r. — 24,9%. Stosunek to dość wysoki, jeśli zważyć, że może być zwiększony przez wykorzystanie rezerwy kredytów redyskontowych oraz upłynnienie portfelu papierów wartościowych, który wynosił na ultimo 1933 r. około 13 milj. zł.

Mimo wzrostu wkładów oszczędnościowych, akcja kredytowa K. K. O. woj. zachodnich wykazuje dalsze kurczenie się. Kasy stosowały ograniczenia przy wydawaniu nowych kredytów oraz redukowały kredyty dotychczasowe. Sprawozdanie Komunalnego Związku Kredytowego tłumaczy to zjawisko tem, że „ograniczenia podyktowane były brakiem warunków dla rozwoju akcji kredytowej, a w szczególności dalszym spadkiem siły płatniczej sfer dłużniczych“.

Rozmiary akcji kredytowej ilustrują poniższe cyfry:

Rodzaj kredytów	31.XII.1933	31.XII.1934
Weksle zdyskontowane	62.672.787	56.245.761
Pożyczki na skrypty dłużne . .	1.920.641	1.878.727
R-ki bieżące	26.582.644	22.366.234
Pożyczki terminowe	21.850.856	23.782.223
„ hipoteczne	23.127.894	22.204.483
„ komunalne	33.200.694	35.750.346
Należności z tytułu układów konwersyjnych	—	4.388.897
Razem . .	171.463.752	166.616.671

Największy spadek wykazują kredyty wekslowe. Zauważyć jednak należy, że wpłynęła na to również konwersja kredytów rolniczych wekslowych na blisko 4½ milj. złotych.

W przeciwstawieniu do innych form kredytu wzrost wykazały pożyczki terminowe, którą to formę uważa sprawozdanie za najodpowiedniejszą z punktu widzenia płynności Kas. Również wzrosły kredyty komunalne. Ciężka sytuacja finansowa, jaką przeżywają niektóre związki samorządowe, kazała im sięgnąć do najbliższych źródeł kredytu, jakiemi są Kasy. Zresztą w związku z nowem ustawodawstwem oddłużeniowem uda się, być może, odciążyć Kasy od części zadłużeń samorządu i skierować tą część kapitału na bezpośrednie kredytowanie ludności.

W związku z upłynnieniem rynku kapitałowego pozostawała polityka procentowa. W ciągu roku 1934 obniżyły odsetki od kredytów 74 K. K. O., w tem 56 K. K. O. woj. poznańskiego i 18 K. K. O. woj. pomorskiego. Jeśli chodzi o rozmiary redukcji procentów, to w większości Kas odsetki pobierane od kredytów obniżono do poziomu 8½ i 8% w stosunku rocznym, a nawet pewna liczba Kas obniżyła procenty do 7½%, a od niektórych kredytów do 7% w stosunku rocznym. Nie wpłynęło to mimo wszystko na rentowność Kas, gdyż zyski brutto za rok 1934 wzrosły do sumy zł. 7.755.889, wobec sumy zł. 7.567.861 w roku 1933.

Es.

Stan gminnych Kas pożyczkowo-oszczędnościowych w roku 1933

Długotrwały kryzys wycisnął swoiste piętno na strukturze naszego „rynku oszczędnościowego“. Instytucje lokalne, oddalone od większych ośrodków miejskich i przemysłowych, najmniej gromadzą oszczędności, mimo że pracują w ścisłym kontakcie z miejscowem społeczeństwem. Natomiast instytucje, pracujące w większych centrach miejskich, gdzie stosunki między instytucją a społeczeństwem są luźniejsze, mają znaczny przyrost wkładów, mimo kryzysu. Przyczyna tego zjawiska tkwi w ogromnem zubożeniu wsi; rolnicy albo nie mają z czego oszczędzać, albo też wszelkie z trudem wygospodarowane oszczędności obracają na spłatę długów, powstałych szczególnie z tytułu działów rodzinnych i t. p. Oszczędzać może dziś jeszcze ludność miejska. Dlatego widzimy silny przyrost wkładów w P. K. O. i komunalnych kasach oszczędności w większych miastach lub w rejonach przemysłowych; dlatego też gminne kasy oszczędnościowe i spółdzielnie kredytowe albo wcale nie wykazują przyrostu, albo tylko w nieznacznych rozmiarach.

Rok 1933, który okazał się najmniej pomyślnym

okresem dla instytucyj oszczędnościowych, z których wszystkie (z wyjątkiem P. K. O.) doznały ubytku w kapitale oszczędnościowym, odbił się szczególnie niepomyślnie na sytuacji kas gminnych. Wprawdzie ogólna suma wkładów w tych kasach zmniejszyła się zaledwie o 0,2% w stosunku do roku 1932, jednakże na wszystkich innych odcinkach (poza organizacją kapitałów własnych) działalność kas gminnych bardzo osłabła.

Stan liczebny kas zmienił się niewiele: przybyło 10 nowych kas, ubyły 2 — tak, że ogólna ich liczba wzrosła do 890. Przy istnieniu 1663 gmin wiejskich (na 1.I.1934) na terenie woj. centralnych i wschodnich, stanowi to 53,5% gmin, posiadających kasy oszczędnościowe.

Co do liczebności Kas, przoduje wojew. lubelskie, na ostatnim planie jest woj. wileńskie. Poza jednem woj. białostockiem wszystkie woj. centralne mają kasy gminne w przeszło 50% gmin. To samo, co o woj. centralnych, da się powiedzieć i o woj. wołyńskiem. Woj. nowogródzkie kas gminnych wcale nie posiada.

Obroty kas gminnych, jak to możemy sądzić z następującego zestawienia, w 1933 roku zmniejszyły się w stosunku do 1932 r. o przeszło 25%.

Stan na dzień 31.12.33 r. [1])

WOJEWÓDZTWO	Pożyczki		Nawozy Sztuczne i inne		Wkłady		Długi		Ogólna suma obrotów	Przeciętne obroty 1 kasy gminn.
	Wydane	Spłacone	Otrzymane	Wydane	Zwrócone	Przyjęte	Zwrócone	Zaciągnięte		
Ogółem Polska 1932 r.	**31,591,091** (857)	**9,117,639** (857)	**681,070** (113)	**542,400** (105)	**2,975.181** (778)	**10,462,199** (841)	**5,337,354** (721))	**13,443,824** (773)	**66,270,204** (857)	**77,317**
" " 1933	**28,026,288** (866)	**5.817,222** (863)	**364,250** (88)	**296,529** (77)	**2,482,799** (796)	**9,948,635** (846)	**2,314,572** (642)	**10,067,370** (73)	**51,713,470** (866)	**59,715**
Białostockie	1,030.115 (45)	192,132 (44)	1,209 (3)	458 (2)	102,116 (40)	387,352 (44)	76,168 (36)	248,970 (39)	2,019,677 (45)	44,881
Kieleckie	5,941,106 (192)	812,524 (191)	24,373 (9)	18,501 (8)	431,731 (172)	2,166,340 (183)	424,402 (123)	2,309.956 (158)	10,310.257 (192)	53,699
Lubelskie	7,793,101 (231)	1,382,783 (231)	47,121 (17)	26,043 (15)	562,662 (227)	2,701.770 (231)	537,342 (190)	2,304,180 (212)	13,632,297 (231)	59,447
Łódzkie	3,725,931 (131)	1,364,318 (131)	48,076 (12)	45,342 (12)	442,167 (110)	1,448,742 (127)	223,812 (76)	495,699 (82)	6,512,450 (131)	38,084
Warszawskie	4,862,085 (171)	1,123,358 (171)	35,069 (7)	34,572 (5)	684.831 (155)	2,530,310 (168)	325,207 (125)	1,192,681 (145)	9,523.605 (171)	49,561
Poleskie	329,828 (12)	119,270 (11)	4,950 (1)	4,950 (1)	25,664 (19)	47,268 (10)	95,911 (10)	226,324 (11)	806,256 (12)	67.105
Wileńskie	1,066,199 (18)	197,106 (18)	15,843 (5)	12,866 (3)	142,097 (17)	209,777 (17)	47,677 (17)	658,033 (18)	263,406 (18)	114,634
Wołyńskie	3,377,923 (66)	679,731 (66)	87,609 (34)	153,797 (31)	9,153 (66)	457,076 (66)	584,053 (65)	2,631,527 (66)	6,846,522 (66)	103,735

Rok 1933 odznaczył się dużym wysiłkiem kas gminnych w kierunku podtrzymania akcji pożyczkowej, co się ujawniło w wydaniu na pożyczki sumy tylko o 11,4% mniejszej, niż w roku poprzednim, przy jednoczesnem zmniejszeniu się wypłacalności dłużników kas o 36,2%. Wyniki te zdołano osiągnąć tylko dzięki nieznacznemu spadkowi nowych wkładów (4,9%) i niezbyt silnemu wycofywaniu (16,9%) starych oszczędności. Różnica w tempie redukcji oszczędności starych i kapitalizowaniu nowych spowodowała w ogólnym bilansie tylko niewielkie zmniejszenie się wkładów w ciągu roku. Głównie jednak podtrzymało akcję kredytową silne zmniejszenie się (56,6%) spłacalności kredytów, otrzymanych z P. B. R. przez kasy i dosyć znaczne kredyty nowo otrzymane, przewyższające 10 milj. złotych.

Obroty towarowe (głównie nawozy sztuczne) zmniejszyły się w kasach o czterdzieści kilka %, co wynikło i ze zbiednienia wsi i z przejścia rolnictwa w ostatnich latach do gospodarki ekstensywnej, nawet w drobnych gospodarstwach, których właściciele stanowią główną klijentelę kas gminnych.

Największe obroty ogólne wytwarzają liczne kasy woj. lubelskiego, a następnie w kolejności: kieleckiego, warszawskiego i łódzkiego. Kasy woj. wołyńskiego, pomimo swojej stosunkowo niedużej liczebności, prowadzą również ożywioną akcję kredytową, natomiast w woj. poleskiem, wileńskiem i białostockiem system kas gminnych jest słabo rozwinięty i obejmując niewiele placówek, nie jest w stanie wytworzyć większej działalności w tym kierunku. Kasy gminne kresów wschodnich pomimo słabszej działalności ogólnej w terenie, ze względu na swoją małą liczebność, mają przeciętne obroty o wiele wyższe, niż kasy gminne wojew centralnych. Tłomaczy się to stosunkowo wysokiemi kredytami, udzielanemi przez P. B. R. tym kasom i ich dosyć dużemi kapitałami własnemi; sama akcja oszczędnościowa w tych kasach, a szczególnie w poleskich, jest słabo rozwinięta.

Rozpatrzywszy rozwój obrotów kas gminnych w ich najważniejszych przejawach, przejdziemy do rozpatrzenia bilansów dla zobrazowania stanu finansowego tych instytucyj i wykazania ich zdolności aktywnej.

1) Liczby, stojące w nawiasach, wskazują liczbę kas, do której odnoszą się sumy, nad niemi stojące.

Bilans zbiorowy kas gminnych pożyczkowo-oszczędnościowych w 1933 r.

W tysiącach złotych. Stan na 31. XII. 1933 r.

WOJEWÓDZTWO	Stan czynny: Kasa	Pożyczki	Nier. ruch.	Lokaty	Inne	Strata	Ogólna suma bilansowa	Stan bierny: Kapitał zakład.	zasobowy	Wkłady	Długi	Inne	Zysk
Ogółem Polska 1932 r.	**333** (845)	**22,473** (857)	**130** (332)	**93** (125)	**478** (302)	**194** (180)	**23,701** (857)	**5,472** (857)	**1,253** (823)	**7,487** (838)	**8,106** (735)	**859** (790)	**523** (677)
„ „ 1933 r.	**350** (853)	**22,155** (866)	**138** (353)	**137** (499)	**568** (393)	**284** (203)	**23,632** (866)	**5,731** (866)	**1,377** (804)	**7,466** (847)	**7,752** (646)	**798** (808)	**508** (663)
Białostockie	10 (42)	877 (45)	4 (21)	8 (27)	23 (22)	6 (11)	889 (45)	290 (45)	67 (144)	285 (41)	173 (26)	57 (39)	18 (35)
Kieleckie	81 (192)	5,029 (192)	11 (50)	14 (108)	135 (83)	96 (57)	5,365 (192)	1,173 (192)	292 (173)	1,735 (188)	1,886 (149)	170 (177)	109 (132)
Lubelskie	91 (228)	6,410 (231)	24 (106)	20 (135)	162 (95)	40 (38)	6.747 (231)	1,986 (231)	432 (221)	2,139 (231)	1,767 (198)	250 (224)	173 (193)
Łódzkie	50 (130)	2,362 (131)	3 (34)	46 (79)	31 (52)	6 (11)	2,498 (131)	770 (131)	235 (129)	1,007 (126)	272 (59)	117 (117)	98 (122)
Warszawskie	61 (165)	3,739 (171)	17 (63)	32 (78)	78 (72)	30 (42)	3,958 (171)	835 (171)	200 (157)	1,845 (168)	867 (120)	136 (161)	73 (129)
Poleskie	9 (12)	211 (12)	2 (7)	4 (9)	16 (6)	1 (7)	242 (12)	62 (12)	13 (9)	22 (10)	130 (11)	9 (9)	6 (5)
Wileńskie	13 (18)	869 (18)	6 (14)	4 (12)	17 (13)	7 (4)	916 (18)	148 (18)	57 (16)	68 (17)	610 (18)	17 (16)	16 (14)
Wołyńskie	34 (66)	2,698 (66)	72 (58)	9 (51)	106 (37)	98 (33)	3,017 (66)	467 (66)	81 (55)	366 (66)	2,047 (65)	41 (65)	15 (33)

Stan finansowy kas gminnych w 1933 roku pogorszył się w dalszym ciągu. Przedewszystkiem uderza słaba spłacalność dłużników, bo wynosząca w stosunku do ogólnej sumy udzielonych pożyczek przez kasy gminne w 1933 roku zaledwie 20%, gdy w 1932 r. wynosiła około 30%; spowodowała ona silne zamrożenie znacznej większości kapitałów obrotowych kas gminnych, co w konsekwencji musiało doprowadzić z jednej strony do zahamowania akcji pożyczkowej, a z drugiej strony do tworzenia dużych rezerw tak gotówkowych, jak i na lokatach. Rezerwy te były konieczne ze względu na powiększanie się strat kas gminnych, co musiało nietylko zahamować udzielanie pożyczek, ale nawet wstrzymać regulowanie kredytów otrzymanych przez kasy.

Pogarszająca się stale sytuacja kas gminnych nie pozostała bez wpływu na osłabienie zaufania do nich społeczeństwa. Nieuniknionem następstwem zaś, tego zjawiska było kurczenie się sum oszczędnościowych w tych kasach i ilości wkładców. Gdy ilość kas w 1933 r. w stosunku do 1932 r. powiększyła się o 1,1%, to ilość kont oszczędnościowych spadła o 3,7%, a suma — o 0,2%. Charakter i ilość wkładów oszczędnościowych w latach 1933 i 1932 kształtowały się w następujący sposób:

WOJEWÓDZTWO	Rok 1932: Ilość wkładów terminow.	beztermin.	Stosunek % kont termin. do ogólnej liczby kont.	Rok 1933: Ilość wkładów terminow.	beztermin.	Stosunek % kont termin. do ogólnej liczby kont.
Ogółem Polska	**10,428** (220)	**133,412** (752)	**7,5**	**9,168** (219)	**129,501** (763)	**6,5**
Białostockie	525 (8)	4,927 (37)	10,6	300 (11)	5,394 (38)	5,6
Kieleckie	1.633 (41)	17,127 (165)	9,4	969 (46)	17,206 (167)	5,8
Lubelskie	3.152 (57)	58,233 (222)	5,2	3,121 (48)	58,701 (221)	5,3
Łódzkie	1,367 (45)	5,332 (89)	26,4	1,424 (46)	5,033 (101)	28,0
Warszawskie	1,987 (53)	20,299 (150)	10,0	1,825 (48)	17,033 (150)	10.6
Poleskie	225 (2)	1,306 (7)	15,4	68 (3)	1,256 (7)	5,4
Wileńskie	336 (4)	2,167 (16)	15,6	161 (4)	2,176 (16)	7.3
Wołyńskie	1.203 (10)	24,021 (66)	5,0	1,300 (13)	22,702 (63)	5,7

Jak widać z powyższego zestwienia, zmniejszają się przedewszystkiem konta terminowe. Wśród kont bezterminowych zjawisko to występuje rzadziej. Wzrost tylko kont bezterminowych daje się zauważyć jedynie w woj. lubelskiem, tylko terminowych — w woj. łódzkiem, a obydwu rodzajów kont — w woj. wołyńskiem.

Akcja oszczędnościowa, jak to zaznaczyliśmy poprzednio, nie zdołała objąć wszystkich kas. Około 2,5% nie prowadzi jej zupełnie. Przyczem wśród tych ostatnich kas 92,3% należy do dawnych kas, a tylko 7,7% — do nowych.

Rozpiętość wysokości sumy wkładów w kasach w 1933 r. była na podobieństwo lat poprzednich również bardzo wielka, a może nawet i jeszcze większa. Wahała się ona w granicach od 10 zł. (kasa w Wysokiem, powiatu konińskiego, wojew. łódzkiego) do 216.663 zł. (kasa we wsi Bąków-Zduny, powiatu łowickiego, wojew. warszawskiego). Należy tu zaznaczyć, iż w 1932 r. największe wkłady oszczędnościowe miał Dłusk (pow. koniński woj. łódzkie), które przechodziły wówczas 152 tys. zł. Wkłady oszczędnościowe kasy we wsi Bąków-Zduny w tym samym czasie tylko cokolwiek przekraczały 139 tys. zł. W 1933 r. konta oszczędnościowe w Dłusku doszły do 157 tys. zł. Obydwie te kasy świadczą wybitnie, iż instytucje finansowe, prowadzone we właściwy sposób, mogą sobie zdobyć zupełne zaufanie ludności i w dziedzinie kapitalizacji odegrać wybitną rolę, niezmiernie ważną dla społeczeństwa. Obydwie te kasy opierają całkowity swój obrót na wkładach oszczędnościowych oraz stosunkowo niewielkich kapitałach własnych (Dłusk — 8.440 zł., Bąków - Zduny — 15.081 zł.), przyczem obrót pieniężny w nich jest szybszy, niż raz do roku.

Przeciętna wysokość sumy wkładów 1933 r. w pojedyńczej kasie gminnej wynosiła 8.814 złotych (w 1932 roku — 8.934 zł.). W 760 kasach wkłady nie dochodziły do 15.000 zł., w 91 — mieściły się w granicach 15 — 30 tys. zł., w 22 — w granicach 30 tys. — 50 tys. zł., w 13 — w granicach 50 — 100 tys. zł., w 2 — w granicach 100 — 150 tys. zł. i 2 — miały powyżej 150 tys. zł.

(Dok. nast.).

Stanisław Kopczyński.

Komunikaty Związku Komunalnych Kas Oszczędności w Warszawie

W dniu 27 kwietnia r. b. n/Związek wysłał do zrzeszonych Kas następujące 2 okólniki (Nr. 16 i 17):

1. Składanie bilansów netto i sprawozdań za rok 1934.

Przypominamy wszystkim zrzeszonym Kasom, że zgodnie z art. 43 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 24 października 1934 r. o K. K. O. (Dz. Ust. R. P. Nr. 95, poz. 860), Dyrekcja (Zarząd) każdej Kasy obowiązana jest w terminie najpóźniej do dnia 30 kwietnia r. b. sporządzić i przedłożyć do zbadania naszemu Związkowi bilans na dzień 31 grudnia r. ub. wraz z rachunkiem strat i zysków oraz opisowem sprawozdaniem z działalności Kasy w roku ubiegłym. Bilans i rachunek strat i zysków winny być obowiązkowo sporządzone według wymagań i schematów, zamieszczonych w przesłanej Kasom instrukcji bilansowej, która, jak wiadomo, została zatwierdzona reskryptem Pana Ministra Skarbu z dn. 25 lutego r. b. Nr. D. II. 1715/4/35 („Oszczędność" Nr. 4 z r. bież.). Te Kasy, które przedłożyły nam wprawdzie swe bilanse roczne, jednak nie według wspomnianej instrukcji sporządzone, winny odpowiednio bilanse te przerobić.

Co się tyczy sprawozdań opisowych, to zgodnie z § 9 wspomnianej instrukcji binansowej, Związek nasz miał opracować odpowiednie wzory. Z uwagi jednak na to, że szereg Kas opracowało sprawozdania według dotychczasowych wzorów i sprawozdania te opublikowało, z tego względu i pozostałe Kasy zechcą według dawnych wzorów swe sprawozdania sporządzić. Odnosi się to w szczególności do wiadomości statystycznych, o których możliwie rychłe nadesłanie uprasza się wszystkie zrzeszone Kasy.

Przypominamy również wszystkim Kasom, że w myśl art. 74 nowego prawa o K. K. O. wszystkie Kasy z czystych zysków, wykazanych w bilansie netto za rok 1934, winny przelać 5% na Fundusz Gwarancyjny. Kwoty, przelane na Fundusz Gwarancyjny do czasu wydania przez nas odmiennych dyspozycyj należy pozostawić w Kasie, księgując je na rachunku „Różne".

Jednocześnie, odpowiadając na liczne zapytania K. K. O., wyjaśniamy, że sprawozdania roczne, jak i bilanse kwartalne winny Kasy przesyłać stale do właściwych Urzędów Wojewódzkich. Do Ministerstwa Skarbu natomiast Kasy nie mają narazie potrzeby przesyłać wspomnianych materjałów, tembardziej, że zgodnie z instrukcją bilansową Kasy obowiązane są nam przedkładać bilanse w dwóch egzemplarzach, z których jeden, w razie potrzeby będziemy mogli w każdej chwili doręczyć Ministerstwu.

2. Wyjaśnienia Banku Akceptacyjnego.

W myśl ustawy z dn. 24 marca 1933 r. o ułatwieniach dla instytucyj kredytowych, przyznających dłużnikom ulgi w zakresie wierzytelności rolniczych, w brzmieniu ustalonem w obwieszczeniu Ministra Skarbu z dn. 1 grudnia 1934 r. (Dz. Ust. R. P. Nr. 109, poz. 973), konwersji w oparciu o Bank Akceptacyjny podlegają wierzytelności instytucyj kredytowych wobec posiadaczy gospodarstw wiejskich. Zachodziła jednak wątpliwość, czy dotyczy to rów-

nież długów posiadaczy gospodarstw rolnych, położonych w obrębie gmin miejskich. Nasuwała się również niejasność na tle § 10 rozporządzenia wykonawczego Ministra Skarbu z dn. 11 grudnia r. ub. (Dz. Ust. R. P. Nr. 109, poz. 967), czy przez podanie w tym paragrafie minima należy rozumieć czyste sumy kapitałowe, czy też łącznie z zaległemi odsetkami i kosztami, które instytucje wierzycielskie mogą doliczać do sumy konwertowanej. O wyjaśnienie tych wątpliwości zwróciliśmy się do Banku Akceptacyjnego, który w sprawach powyższych wypowiedział się, jak następuje:

„1. W myśl art. 2 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 r. (Dz. Ust. R. P. Nr. 94, poz. 841) zaliczenie wyszczególnionych tamże gospodarstw do gospodarstwa wiejskiego nie jest uzależnione od miejsca położenia danego gospodarstwa, wobec czego gospodarstwa wiejskie, położone czy to w obrębie gminy wiejskiej, czy miejskiej, należy jednakowo traktować, i w stosunku do posiadaczy gospodarstw, pożołonych w obrębie gmin wiejskich, czy miejskich nie można stosować żadnych wyjątków od ogólnych zasad.

2. Stosownie do § 14 instrukcji instytucje wierzycielskie mają prawo doliczania do kapitału wierzytelności zaległych odsetek i innych należności, obliczonych do końca miesiąca, w którym układ został zawarty. Uzyskana w ten sposób suma jest przedmiotem układu, o ile przekroczy określone minimum w § 10 rozporządzenia Ministra Skarbu z dn. 11 grudnia 1934 r. (Dz. Ust. R. P. Nr. 109 poz. 967)".

Ponadto Bank Akceptacyjny prosi o poinformowanie zrzeszonych Kas, że w ostatnim czasie Ministerstwo Skarbu podało do wiadomości instytucyj ziemskiego kredytu długoterminowego (§ 24 instrukcji Banku Akceptacyjnego) przepisy, dotyczące zrewidowania szacunków, na których podstawie ma być ustalony stosunek wartości majątku do ogólnego zadłużenia posiadaczy gospodarstw, zaliczonych do grupy B i C. Nic zatem nie stoi obecnie na przeszkodzie do otrzymania przez dłużników szacunków zrewidowanych w instytucjach ziemskiego kredytu długoterminowego. Zaznacza się przytem, że przedkładane do układów zaświadczenia szacunkowe nosić winny adnotację, że są to szacunki zrewidowane w myśl odnośnych przepisów Ministerstwa Skarbu. Również przy nadsyłaniu wykazów imiennych, należy w rubryce „uwagi" czynić adnotację„ że układ opiera się na szacunku zrewidowanym.

Kronika ustawodawcza i sądowa

Ustawa Konstytucyjna z dnia 23 kwietnia 1935 r.

W dniu 23 kwietnia 1935 roku odbył się na Zamku Królewskim uroczysty akt podpisania przez Prezydenta Rzeczypospolitej, prof. Ignacego Mościckiego, nowej Konstytucji, uchwalonej przez Sejm dnia 23-go marca r. b.

Ustawa Konstytucyjna została ogłoszona w Nr. 30 poz. 227 Dziennika Ustaw R. P. z dnia 24 kwietnia 1935 r.

ORZECZNICTWO SĄDOWE I ADMINISTRACYJNE

Inkaso weksla in blanco.

N. L. przyjął do inkasa weksel in blanco bez daty płatności, przyczem składający dał polecenie zaprotestowania tego wekslu. N. L. weksla nie zaprotestował, bowiem nie wypełnił daty płatności. Składający do inkasa weksel wystąpił na drogę sądową o odszkodowanie, bowiem z powodu niezaprotestowania wekslu poniósł szkodę. Sąd Najwyższy, rozpatrując w toku instancyj sprawę powyższą, ustalił, że „utrata wekslowego regresu stanowi już szkodę, której poszukiwać może powód" oraz że „skoro pozwany przyjął weksel do inkasa z poleceniem założenia protestu w razie niezapłacenia, było jego obowiązkiem dołożenie należytej pilności i użycie wymaganej w takich sprawach znajomości do dokonania czynności koniecznych dla utrzymania praw regresowych z wekslu. Oddanie wekslu do inkasa z poleceniem założenia protestu w razie niezapłacenia i przyjęcie tego zobowiązania mieści w sobie nietylko upoważnienie do wypełnienia wekslu, ale nakłada taki obowiązek, skoro wypełnienie to było konieczne do założenia protestu". (Orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 25 maja 1934 r. (C II 365/34) — Zbiór O. S. N. Zeszyt XI z 1934 r., poz. 771).

Wniosek o umorzenie wekslu nie przerywa biegu przedawnienia wekslowego.

Sąd Najwyższy w sprawie C I 1776/33 rozpatrywał zagadnienie, czy wniosek o umorzenie wekslu może mieć skutek, przerywający bieg przedawnienia wekslowego. W sprawie tej Sąd Najwyższy ustalił pogląd następujący: „Ani ustawa, ani doktryna nie przywiązują takiego skutku do wniosku o umorzenie wekslu. Wniosek ten nie mógłby być ani przyrównany, ani utożsamiany ze środkami przerwania przedawnienia, o których jest mowa w art. 71 i 103 pr. weksl. Żądający umorzenia wekslu może po ogłoszeniu wezwania o okazanie wekslu i po terminie jego płatności żądać od akceptanta wekslu złożenia do depozytu sądowego sumy wekslowej lub zapłacenia za zabezpieczeniem (art. 96 pr. weksl.), lub w bra-

ku tego złożenia lub zapłacenia wykonywać w toku postępowania amortyzacyjnego poszukiwanie przeciwko zwrotnie zobowiązanym (art. 97 pr. weksl.). Obydwa te środki mają za skutek przerwanie przedawnienia". O ile tego zaniechano „skarżący musi ponosić skutki zaniedbania skorzystania z uprawnień, w art. 97 pr. weksl. przewidzianych, umożliwiających uzyskanie przerwania przedawnienia. Nie podważa tego poglądu okoliczność, iż od wdrożenia postępowania umarzającego do ukazania się ogłoszeń (art. 94 ust. 3 pr. weksl.) zajść może przedawnienie roszczeń wekslowych, gdyż rzeczą żądającego umorzenia wekslu jest złożenie wniosku o umorzenie z takiem obliczeniem czasu, aby nie zachodziła obawa, iż przedawnienie roszczenia może nastąpić w powyżej wskazanym okresie czasu". Z motywów do orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 12 lipca 1934 r. (C I 1776/33) — Zbiór orzeczeń S. N. Rok 1935. Zeszyt I, poz. 30).

Prolongata kaucji hipotecznej.

Jakób F. zapisał pod Nr. 31 działu IV wykazu hipotecznego swej nieruchomości kaucję hipoteczną w celu zabezpieczenia wszelkich należności wekslowych, jakie od niego należą się lub należeć będą Samuelowi S. Kaucja ta zapisana została na czas do 1 stycznia 1931 r. z tem zastrzeżeniem, że o ile do tego terminu nie będzie wpisu w wykazie hipotecznym o wszczęciu kroków egzekucyjnych z tytułu tej kaucji, to będzie ona podlegała wykreśleniu na jednostronny wniosek Jakóba F. lub osób, prawa jego reprezentujących, bez obowiązku sporządzania na to wykreślenie oddzielnego aktu notarjalnego. Kaucja ta została prolongowana do 1 lipca 1932 roku i odnośny wniosek został przez zwierzchność hipoteczną zatwierdzony. W czerwcu 1932 r. Jakób F. zgłosił wniosek do Wydziału Hipotecznego o dalszą prolongatę kaucji do dnia 1 lipca 1933 r. Wydział Hipoteczny wniosek zawiesił do czasu złożenia aktu akceptacji ze strony wierzycieli niższych. Jakób F. zaskarżył decyzję Wydziału Hipotecznego do Sądu Okręgowego. Prokuratorja Generalna, w imieniu Skarbu Państwa, na którego rzecz pod Nr. 34 działu IV wykazu były zabezpieczone należności podatkowe, wniosła o oddalenie skargi apelacyjnej Jakóba F., wskazując na to, że jego wniosek o prolongatę kaucji hipotecznej szkodzi wierzycielom niższym. Sąd okręgowy decyję Wydziału Hipotecznego uchylił i wniosek Jakóba F. zatwierdził. Z kasacji Prokuratorji Generalnej Sąd Najwyższy uchylił decyzję Sądu okręgowego, ustalając tezę, że **„prolongata kaucji hipotecznej nie jest dopuszczalna bez zgody następnych wierzycieli"**. Orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 17 maja — 6 czerwca 1934 r. (C I 2622/33) — Zbiór orzeczeń S. N. Rok 1935, zeszyt I, poz. 4.

Kronika Krajowa

Referaty na Kongresie Oszczędnościowym w Paryżu.

Na Kongresie Paryskim obrady toczyć się będą nad 5 głównemi zagadnieniami: 1) kasy oszczędności a kryzys, 2) polityka stopy procentowej, 3) oszczędność a ubezpieczenie na życie, 4) oszczędność szkolna i 5) gwarancja pożyczek hipotecznych. Do tych pięciu zagadnień przewidzianych jest 5 referatów generalnych, opracowanych na zasadzie referatów „narodowych" poszczególnych krajów i będących syntezą tych ostatnich.

Polska zgłosiła na Kongres jeden referat generalny i trzy referaty „narodowe": „Kasy oszczędności a kryzys" — opracowany przez p. Dyr. K. Słomskiego z Poznania, „Oszczędność szkolna" — p. Dyr. M. Tułacza z Katowic i „Oszczędność a ubezpieczenie na życie" — Z. Konopki z Warszawy. Referat generalny na ten ostatni temat opracował p. Prezes H. Gruber z Warszawy.

Inne referaty generalne zostały podzielone w następujący sposób: Anglja — „Oszczędność szkolna", Niemcy — „Kasy oszczędności a kryzys", Francja — „Polityka stopy procentowej" i Włochy — „Gwarancja pożyczek hipotecznych".

Teksty referatów generalnych otrzymają uczestnicy Kongresu tak, by mogli zapoznać się z niemi jeszcze przed wyjazdem do Paryża.

Sejmik Komunalnego Związku Kredytowego w Poznaniu.

Dnia 30 marca r. b. odbył się pod przewodnictwem p. Prezydenta L. Barciszewskiego doroczny Sejmik Komunalnego Związku Kredytowego w Poznaniu. Posiedzenie odbyło się przy udziale 82 deelgatów członków Związku oraz przedstawicieli władz i organizacyj samorządowych. Sejmik poświęcony był rozpatrzeniu i przyjęciu sprawozdania z działalności Związku i Komunalnego Banku Kredytowego w Poznaniu oraz wyborom uzupełniającym do władz Związku. Po sprawozdaniu Dyrekcji i Komisji Rewizyjnej Sejmik zatwierdził rachunki Związku i bilans roczny Banku i udzielił pokwitowania Wydziałowi Związku i Zarządowi Banku. Następnie Sejmik uchwalił podział czystego zysku Banku za rok 1934 oraz budżet Związku na rok 1935.

W wyborach uzupełniających do Wydziału Związku zostali wybrani p.p.: Dr. Zb. Jerzykowski, Józef Włodek, Józef Kaczorowski i Edm. Sławiński. Na członków Komisji Rewizyjnej powołano p.p.: Br. Marona, Edm. Zenktelera i Zygmunta Kalksteina.

Dużo uwagi Sejmik poświęcił szkolnym kasom oszczędności, a w szczególności dał wyraz zastrzeżeniom, jakie w K. K. O. budzi okólnik Ministerstwa Wyznań Rel. i Ośw. Publ. z 14.I.1935 r. w sprawie S. K. O. Odnośnie tej sprawy Sejmik powziął uchwałę, którą ze względu na jej doniosłe znaczenie podajemy w całej rozciągłości:

„Ogólny Zjazd Przedstawicieli K. K. O. Województwa Poznańskiego i Pomorskiego, który się odbył w Toruniu dnia 6 grudnia 1934 r., uchwalił w sprawie rozgraniczenia działalności P. K. O. i K. K. O. w zakresie organizowania S. K. O. następującą rezolucję:

> „Zebrani na Zjeździe w dniu 6.XII.1934 r. w Toruniu przedstawiciele K. K. O. Wojew. Poznańskiego i Pomorskiego, uznając, że organizowanie szkolnych kas oszczędności powinno być wspólnem zadaniem tak Pocztowej Kasy Oszczędności, jak i Komunalnych Kas Oszczędności — uważają za słuszne podkreślić konieczność skoordynowania akcji w tej dziedzinie i unikania wzajemnej konkurencji, w szczególności wstrzymania się od zakładania szkolnych kas oszczędności w tych szkołach, w których inna instytucja już rozpoczęła swą działalność".

Przedstawiciele powiatów i miast Wielkopolski i Pomorza, zebrani na dorocznym Sejmiku Komunalnego Związku

Kredytowego, odbytym w Poznaniu dnia 30 marca r. b., przyłączają się całkowicie w imieniu związków założycielskich K. K. O. do tejże rezolucji i proszą Pana Ministra Skarbu jako władzę nadzorczą K. K. O., o wyjednanie w porozumieniu z Panem Ministrem Spraw Wewnętrznych, jako władzą nadzorczą związków założycielskich K. K. O., zmiany okólnika Pana Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publ. Nr. 7 z 14 stycznia 1935 r. (II P-5937/34) w sprawie szkolnych kas oszczędności (Dz. Urzęd. Min. W. R. i O. P. Nr. 1 z 31.I.1935 r., poz. 4), który to okólnik w ustępie 3-cim zaleca, by „o ile względy lokalne nie wymagają innego rozwiązania, szkolne kasy oszczędności organizowano w oparciu o P. K. O.". Okólnik ten — zważywszy, że tego rodzaju zalecenie najwyższej władzy oświatowej jest dla podległych szkół poleceniem współpracy z P. K. O., doprowadzić może z biegiem czasu do zupełnego wyeliminowania K. K. O. na polu organizowania S. K. O. z niezmierną szkodą nietylko dla K. K. O. bezpośrednio, ale przedewszystkiem dla interesu społecznego, któremu K. K. O. jako wypróbowane i zasłużone instytucje regjonalnej samopomocy finansowej od wielu dziesiątków lat służą i nadal równie owocnie i intensywnie służyć pragną.

Sejmik wyraża zapatrywanie, że samorząd terytorjalny, komunalne kasy oszczędności i oparte na nich szkolne kasy oszczędności były i są nadal najlepszą i niezastąpioną szkołą przygotowania i wychowania obywatelskiego i społeczno - gospodarczego najszerszych warstw ludności".

Nadto Sejmik uchwalił rozszerzyć statutowy zakres czynności Komunalnego Banku Kredytowego w celu wydawania książeczek wkładowych na okaziciela po myśli art. 27 prawa bankowego i upoważnił dyrekcję Banku do przedsięwzięcia starań o zatwierdzenie przez Ministerstwo Skarbu odpowiednich zmian statutowych.

Po głosach w sprawie wymiany talonów do obligacyj 5% pożyczki konwersyjnej na nowe arkusze kuponowe oraz w sprawie subskrypcji 3% pożyczki inwestycyjnej, posiedzenie Sejmiku zamknięto.

Plan robót inwestycyjnych w Polsce w bieżącym roku.

W roku bieżącym fundusze, przeznaczone na wykonani e robót inwestycyjnych na terenie całej Polski, są znacznie większe od funduszów, które wydatkowano na inwestycje w r. 1934. W budżecie państwowym preliminowano 32,7 milj. zł. na budownictwo wojskowe, w tem 29,4 milj. zł. na nowe budowle. Ministerstwo Przemysłu i Handlu przeznaczyło na budowę portu w Gdyni 17,4 milj. zł. W sumie tej jednak znajduje się 13 milj. zł., które będą użyte na spłatę zobowiązań za roboty poprzednio wykonane. Podobno jednak w roku bież. będą wykonane roboty na kredyt w wysokości spłaconych sum. Ministerstwo Poczt również zwiększyło wydatki na budowę nowych gmachów urzędów pocztowych, urządzeń telefonicznych, składów i t. p. Ogółem poczta wyda na ten cel 3,3 milj. zł. Ministerstwo Komunikacji wyda na lotnictwo cywilne 3,6 milj. zł., czyli o 2,2 milj. zł. mniej, niż w roku ub. Na budowę nowych linij kolejowych przeznaczono 18,5 milj. zł. niezależnie od sum, które będą użyte na ten cel z pożyczki inwestycyjnej. Część tej kwoty pójdzie na spłatę zobowiązań. Następnie 3,3 milj. zł. na roboty wykończeniowe na otwartych linjach miechowskiej i radomskiej, oraz 8 milj. zł. przeznaczono na rozpoczęcie budowy nowych linij. Na przebudowę i budowę nowych węzłów przeznaczono 21,4 milj. zł., wtem najwięcej kosztować będzie elektryfikacja węzła warszawskiego. Fundusz kwaterunku wojskowego wyda na budowę nowych domów oficerskich i podoficerskich tyle, co w roku ubiegłym, t. j. 7,6 milj. zł.

Fundusz pracy i inwestycyjny wyda na budowę dróg i ulic 30,9 milj. zł., na komunikację wodną 9,6 milj. zł., na obwałowanie brzegów rzek 3,9 milj. zł., na regulację rzek 4,4 milj. zł., na budownictwo tanich mieszkań dla robotników 5 milj. zł. oraz na inwestycje w miastach 12,8 milj. zł.

Na akcję terenową przeznaczono 4 milj. zł. Na budownictwo robotnicze niezależnie od wyżej wymienionych 5 milj. zł. przeznaczono 2 milj. zł. i na akcję kredytowania budownictwa prywatnego i samorządowego przeznaczył B. G. K. 36 milj. zł. Pozatem pewne kwoty na budownictwo miejskie figurują w budżetach poszczególnych miast.

Na inwestycje drogowe, budowę nowych kolei, regulację rzek i t. p. użyte będą pozatem wpływy w wysokości 150 milj. zł. z pożyczki inwestycyjnej. Kwota ta jednak prawdopodobnie będzie rozłożona na dwa sezony, tak, że w roku bieżącym wartość wykonanych robót z tej pożyczki nie przekroczy prawdopodobnie 75 miljonów złotych.

Jak widzimy, tegoroczne wydatki inwestycyjne wraz z wydatkami m. Warszawy (23 milj. zł.) przekroczą cyfrę 300 milj. zł. Jest to suma spora, jednak o wiele mniejsza od kwoty, którą trzeba wydać co rok, by doprowadzić do porządku sieć dróg w Polsce, wybudować potrzebne linje kolejowe, zabrukować ulice miast, dostarczyć potrzebnej ilości izb szkolnych, sal szpitalnych i t. p.

Niestety, tegorocznym programem inwestycyjnym nie objęto prac nad odwodnieniem Polesia. Od r. 1928 sprawę tę odracza się co rok ze względu na niewykończenie szczegółowego planu i kosztorysu tych prac.

Przyrost ludności w Polsce.

Główny Urząd Statystyczny ogłosił dane, dotyczące przyrostu ludności w Polsce w 1934 roku. Przyrost ten wyniósł 394 tysiące osób, w tem 402 tysiące przyrostu naturalnego (nadwyżka urodzeń nad zgonami) i 8 tysięcy straty wskutek wędrówek (nadwyżki wychodźtwa nad powrotem wychodźców). Ludność Polski, która w dniu 1 stycznia 1934 roku wynosiła według szacunku Głównego Urzędu Statystycznego 33.024 tysiące osób, wzrosła na dzień 1 stycznia 1935 roku do 33.418 tysięcy osób. Z tego przypada na województwa centralne 13.998 tysięcy (przyrost w 1934 r. 176 tysięcy), wschodnie — 5.847 tysięcy (przyrost 72 tysiące), zachodnie — 4.700 tysięcy (przyrost 55 tysięcy) i południowe 8.873 tysiące (przyrost 101 tysięcy). Przeciętna liczba ludności w ciągu roku 1934, w stosunku do której Główny Urząd Statystyczny oblicza liczby małżeństw, urodzeń, zgonów i przyrostu naturalnego na 1.000 mieszkańców, wynosiła 33.221 tysięcy osób, z czego w województwach centralnych — 13.910 tysięcy, wschodnich 5.811 tysięcy, zachodnich — 4.672 tysiące i południowych — 8.828 tysięcy.

Wiadomości zagraniczne

Związek Kas Oszczędności Królestwa Jugosławji w obronie interesów Kas.

Zarząd „Saveza štedionica Kraljevine Jugoslavije", omawiając na swem posiedzeniu, odbytem w Zagrzebiu 5 kwietnia 1935 r. kwestję oszczędności w związku z ciężkiem położeniem gospodarczem Jugosławji, powziął następującą rezolucję:

1) Bez oszczędności niema narodowego dobrobytu i po-

stępu, a długie doświadczenia pokazały, że oszczędność narodowa najlepiej wzrasta za pomocą sieci samorządowych kas oszczędności o charakterze użyteczności publicznej.

2) Aby oszczędność zorganizowaną rozszerzyć, ukazały się prawie we wszystkich krajach ustawy, wyraźnie określające charakter i zadania kas oszczędności, jako też i sposób ich działania, a to w celu rozwijania oszczędności narodowej, tworząc podstawy do zakładania coraz większej ilości komunalnych kas oszczędności.

3) W bratnich państwach słowiańskich, Czechosłowacji i Polsce, kasy oszczędności oparte są na specjalnych ustawach, które dopomogły do założenia około 700 samorządowych kas oszczędności, posiadających około 50 miljardów dynarów zaoszczędzonego kapitału narodowego, podczas gdy u nas, z powodu braku ustawy o kasach oszczędności, w całem państwie istnieje tylko 58 prawdziwych (samorządowych) kas oszczędności, posiadających zaledwie dwa miljardy dynarów wkładów.

4) Ponieważ jasnem jest, że bez prawnego unormowania działalności kas oszczędności, nasza narodowa oszczędność nie może się z powodzeniem rozwijać i postępować, Savez prosi i domaga się, by projekt ustawy, przygotowany już w roku 1927 i od tego czasu ulepszany i uzupełniany, został bezzwłocznie wydany, jak to było obiecane w roku 1933 ze strony pana Ministra handlu i przemysłu w Narodnej Skupczynie (sejmie).

5) Ponieważ brak jest takiej ustawy o kasach oszczędności, przeto podczas wydawania różnych środków zaradczych w walce z kryzysem gospodarczym uwzględniano przedewszystkiem interesy uprzywilejowanych państwowych instytucyj finansowych, z uszczerbkiem i szkodą dla samorządowych kas oszczędności.

6) Duże również szkody naszym kasom oszczędności przyniosły zarządzenia, odbierające im fundusze pupilarne i prawo zarządzania niemi na przyszłość; zarządzenia te podkopały istotny charakter prawdziwych kas oszczędności, którym na całym świecie przysługuje prawo pewności pupilarnej, mimo, że kasy nasze spełniają wszelkie warunki tej pewności.

7) Wierząc w przyrzeczenie Władzy Królewskiej, złożone przez pana Bogoljuba Jeftića, Zarząd Saveza štedjonica Kraljevine Jugoslavije uważa, że szybkie wydanie ustawy o kasach oszczędności dopomogłoby w znacznej mierze do lepszego funkcjonowania naszego systemu kredytowego i ożywienia naszego zamarłego gospodarstwa.

Kasy oszczędności w Rosji Sowieckiej.

W miesięczniku kas włoskich „Rivista delle Casse di Risparmio" ukazało się sprawozdanie z życia sowieckich kas oszczędności w 1933 roku. Aczkolwiek informacje, zwłaszcza cyfrowe, tam podane musimy przyjąć „na wiarę", nie mając możności sprawdzenia ich ścisłości, to jednak podajemy je poniżej w streszczeniu w przekonaniu, że zainteresują czytelników.

Rok 1933 był dla kas rosyjskich okresem konsolidacji sieci placówek. W kasach, które pracowały z deficytem, personel stały zastąpiono ludźmi, pracującemi już w innych urzędach. Wiele kas, nie mających widoków rozwoju zostało zamkniętych.

Kształcenie personelu kas oszczędności odbywało się w wyższych i średnich szkołach gospodarczo - finansowych oraz na specjalnych kursach. Liczba specjalistów na stanowiskach kierowniczych kas uległa zwiększeniu. Podniesiono również poziom naukowy wykładowców w zakresie „nauki oszczędności i kredytu państwowego" oraz pogłębiono studja nad racjonalizacją pracy w kasach oszczędności.

Z początkiem 1934 roku było na terenie Z. S. S. R. 47.101 kas oszczędności, z czego 15.271 posiadało personel stały w liczbie 50.000 osób.

Kasy rosyjskie stanowią podstawową instytucję kredytu państwowego i, obok przyjmowania wkładów, zajmują się wszelkiemi czynnościami, związanemi z plasowaniem wewnętrznych pożyczek państwowych, jak również prowadzą ubezpieczenie na życie.

W dziale plasowania pożyczek państwowych i pośredniczenia w ich subskrypcji (np. w roku 1933 wypuszczono wielką pożyczkę w wysokości 3 miljardów rubli, subskrybowaną przez 45 miljonów osób) kasy oszczędności korzystają z pomocy stałych organizacyj społecznych, komitetów propagandy kredytu państwowego i oszczędności, miljonów członków „brygad szturmowych", instruktorów prywatnych i t. p. Dla usprawnienia propagandy oszczędności i rozwijania zmysłu obywatelsko - społecznego ludności urządza się specjalne imprezy, jak „Dzień posiadaczy papierów państwowych".

W Rosji Sowieckiej zaoszczędzone pieniądze lokuje ludność przeważnie w papierach państwowych, aczkolwiek znaczne sumy lokowane są również bezpośrednio w kooperatywach oraz w formie wkładów w kasach oszczędności.

Ogólna suma wkładów osób fizycznych w kasach oszczędności wynosiła na 1 stycznia 1934 roku 1.182.382.000 rubli, wykazując wzrost o 209.2 milj. rubli w porównaniu z rokiem poprzednim.

Kasy oszczędności zajmują się również ubezpieczeniem na życie i na wypadek inwalidztwa. Suma zainkasowanych w 1933 roku premij wyniosła 78 milj. rubli, a liczba ubezpieczonych — 6,6 milj. osób.

Celem usprawnienia obsługi klientów zreorganizowano sieć placówek żyrowych t. j. kas prowadzących obroty żyrowe. Kasy, nie mogące być w codziennym kontakcie z centralą żyrową, zostały zwolnione od prowadzenia obrotów żyrowych. Kasy, prowadzące obrót żyrowy, przyjmują wpłaty na rachunek lokalnych sowietów lub innych urzędów administracyjnych, ułatwiając im pobór podatków i opłat specjalnych.

Technika obrotów żyrowych została uproszczona, a liczba formularzy używanych przy tem zmniejszona. W centralach żyrowych w Moskwie czyni się obecnie próby z wypełnianiem formularzy za pomocą maszyn.

W i e j s k i e kasy oszczędności obsługiwały na 1 stycznia 1934 roku 7.508 sowietów wiejskich i pośredniczyły w obrocie pieniężnym między Bankiem Państwowym i członkami „kołhozów". Obroty żyrowe między kasami oszczędności a oddziałami Banku Państwowego w 1933 roku wyniosły 4,2 milj. zapisów.

W rezultacie długich badań i doświadczeń nad mechanizacją pracy ustalono, że operacje kas oszczędności wymagają do liczenia maszyn możliwie najprostszych, łatwych w obsłudze i dość tanich przy fabrykacji masowej. Przy pracach statystycznych i buchalteryjnych pożądane są ulepszone maszyny dla sprawdzania kont. Również przeprowadzono próby, mające na celu przyśpieszenie czynności przy okienkach, jak również centralizację księgowości.

Nowym rodzajem czynności jest zarządzanie papierami wartościowemi na rachunek wkładców. Charakterystyczną cechą tych operacyj jest to, że kasy papierów tych nie otrzymują. Klient wręcza kasie jedynie specjalne karty, po jednej dla każdego papieru, na podstawie których kasa oszczędności czuwa nad realizacją kuponów, losowaniem i t. p. Na życzenie klienta kasa przyjmuje od niego papiery również na przechowanie.

Drukarnia Samorządowego Instytutu Wydawniczego, Warszawa, ul. Dobra Nr. 28.